

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Naujosios ES ir JAV prekybos ir technologijų tarybos veikla: verslo, darbuotojų ir vartotojų prioritetai ir būtinos apsaugos priemonės“

(nuomonė savo iniciatyva)

(2022/C 443/05)

Pranešėjas **Timo VUORI**

Bendrapranešėję **Tanja BUZEK**

Plenarinės asamblėjos sprendimas	2021 10 21
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 52 straipsnio 2 dalis Nuomonė savo iniciatyva
Atsakingas skyrius	Išorės santykiai
Priimta skyriuje	2022 6 9
Priimta plenarinėje sesijoje	2022 7 14
Plenarinės sesijos Nr.	571
Balsavimo rezultatai	
(už / prieš / susilaikė)	173 / 0 / 4

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. **Konstruktvyvos transatlantinės darbotvarkės kūrimas.** ES ir JAV prekybos ir technologijų taryba (TTC) gali tapti darbotvarkės, skirtos atnaujinti mūsų partnerystę pasitelkiant patikimus bendradarbiavimo kanalus, pagrindu. Nepaisant to, kad ES ir JAV transatlantinė ekonomika sudaro maždaug pusę pasaulio BVP ir didžiąją pasaulio prekybos ir investicijų srautų dalį, mūsų santykiams vis dar trukdo kliūtys prekybai, investicijoms, darbui, kelionėms ir studijoms abiejose Atlanto pusėse.

1.2. **Lyderio vaidmuo apsaugant mūsų vertybėmis ir taisyklėmis grindžiamą prekybą.** Geopolitiniu požiūriu neramiais laikais stipriausioms pasaulio ekonomikoms – ES ir JAV – kartu su kitais panašiai mąstančiais partneriais tenka prisiimti didelę atsakomybę ir pagreitinti šiuolaikiškos bendradarbiavimo prekybos ir technologijų srityje sistemos, remiančios atvirą ir tvarią ekonomiką, laisvą ir sąžiningą prekybą, gerbiančią demokratines vertybes, deramą darbą ir žmogaus teises, sukūrimą.

1.3. **Būtinybė reaguoti į rinkos sutrikdymą.** Po daugybės besitęsiančių krizių transatlantiniai partneriai turi greitai rasti būdų, kaip sustiprinti mūsų atvirų demokratiškos visuomenių atsparumą, be kita ko, užtikrinant mūsų pasaulines vertybes ir tiekimo grandines ir energetinį saugumą, visų pirma atsižvelgiant į neatidėliotiną poreikį pakeisti Rusijos energijos ir žaliavų tiekimą kitais šaltiniais. Be to, ES ir JAV turi labiau stengtis stiprinti daugiašališkumą ir spręsti uždavinius, susijusius su klimato kaita, užtikrinimu, kad nebūtų pakenkta laisvai ir sąžiningai prekybai, ir autoritarinių valstybių sukeliama rinkos trikdžiais.

1.4. **Tarpusavio ir stabilio bendradarbiavimo grindžiamo pasitikėjimo didinimas.** Abi pusės turi dalyvauti formuojant ES ir JAV prekybos ir technologijų tarybos nuolatinio dialogo struktūrą, kad būtų pasiekta konkrečių rezultatų trumpuoju ir ilguoju laikotarpiu, ne tik per politinių rinkimų ciklus ir administracijų kaitą. Be to, veikiant Prekybos ir technologijų tarybai, ES ir JAV turi siekti strategiškesnio ir horizontalesnio požiūrio į prekybos ir technologijų klausimus. Dešimt ES ir JAV prekybos ir technologijų tarybos darbo grupių turėtų siekti holistinio ir veiksmingai koordinuojamo požiūrio į bendradarbiavimą, dėl kurio neatsirastų jokie nereikalingi susiskaidymo.

1.5. **Suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo stiprinimas.** Siekiant išvengti nesėkmių, patirtų per ankstesnes plataus užmojo prekybos derybas, skaidrumas ir aktyvus suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas abipus Atlanto yra vienintelis būdas Prekybos ir technologijų tarybai pasiekti užsibrėžtus tikslus. Todėl Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) aktyviai dalyvaus ES ir JAV prekybos ir technologijų tarybos struktūrose ir siekia būti įtrauktas į šios tarybos

ministrų posėdžius kaip unikalus pilietinės visuomenės suinteresuotasis subjektas. Atsižvelgdamas į tai, EESRK dar kartą išreiškia apgailėstą, kad prekybos susitarimų ekspertų grupė nebuvo atnaujinta ir nebuvo sukurta panaši nuolatinė konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais struktūra.

1.6. Konkretus transatlantinis dialogas su darbuotojais. EESRK jau yra išreiškęs palankią nuomonę dėl transatlantinių įmonių ir vartotojų dialogo, todėl palankiai vertina neseniai Paryžiuje paskelbtą ministrų pranešimą, kuriuo įsteigiamas trišalis prekybos ir darbo dialogas, taip sukuriant oficialų kanalą socialiniams partneriams abiejose Atlanto pusėse, skirtą rinkti ES ir JAV prekybos ir technologijų tarybos vykdomai veiklai reikalingą informaciją ir formuoti transatlantinius prekybos ir investicijų santykius. Atsižvelgdamas į tai, EESRK ragina ES Komisiją spręsti darbo demokratijos pusiausvyros sutrikimo problemą, susidariusią dėl to, kad šešios pagrindinės TDO konvencijos nėra ratifikuotos, ir dėl šio neratifikavimo poveikio vienodoms prekybos sąlygoms.

2. Bendrosios pastabos. Didėjantis glaudesnės ES ir JAV partnerystės poreikis

2.1. EESRK ir transatlantinis dialogas. Jau daugelį metų EESRK stebi transatlantinius politinius ir prekybos klausimus ir formuoja ES organizuotos pilietinės visuomenės poziciją. Be to, EESRK palaiko nuolatinį dialogą tiek su ES institucijomis, tiek su JAV administracija ir ypač su pilietine visuomene už Atlanto. Pradėjus veikti naujai ES ir JAV prekybos ir technologijų tarybai, turinčiai dešimt darbo grupių ir nuolat rengiančiai klausymus, EESRK turi atnaujinti savo poziciją dėl Prekybos ir technologijų tarybos prioritetų.

2.2. Pasaulio stipriausios ekonomikos valstybių atsakomybė. EESRK pabrėžia, kad ES ir JAV vis dar palaiko aktyviausius dvišalius prekybos ir investicijų santykius ir gali didžiuotis labiausiai integruotais pasaulyje ekonominiiais ryšiais. Nors 2021 m. Kinija lenkė JAV ir buvo didžiausias ES prekių importo šaltinis, JAV iki šiol išlieka didžiausia ES prekybos ir investicijų partnere. Pasaulio ekonomiką apibrėžia transatlantiniai santykiai, ir tai yra sudėtinga daugiašalė prekybos sistema, kuriai, ištikus krizėms, t. y. dveju metus besitęsiančiai COVID-19 pandemijai, o dabar – karui Ukrainoje, poveikį turėjo Pasaulio prekybos organizacija (PPO). ES arba JAV yra didžiausia beveik visų kitų pasaulio ekonomikos valstybių prekybos ir investicijų partnerė. Transatlantinė partnerystė pati savaime nėra tikslas – ji turi būti grindžiama bendromis vertybėmis, interesais ir bendra atsakomybe. ES ir JAV turėtų būti pasaulio demokratijos, taikos ir saugumo visame pasaulyje, teisinės valstybės ir visų žmogaus teisių garantas⁽¹⁾.

2.3. Galimybė kurti glaudesnę, strateginę ES ir JAV partnerystę. EESRK pažymi, kad dabar, kai pasaulį krečia daugybė nenumatytų krizių, pasaulio stipriausioms ekonomikoms – ES ir JAV, kartu su kitomis panašiai mąstančiomis demokratinėmis valstybėmis, turinčiomis atvirą ir taisyklėmis grindžiamą rinkos ekonomiką, – atėjo lemiamas momentas gilinti savo politinį ir ekonominį bendradarbiavimą, kad būtų apsaugotos mūsų visuotinės vertybės ir sustiprinta gerovė, demokratija ir teisinės valstybės principas, saugumas ir žmogaus teisės. Iš jų visų taika tapo būtinu prioritetu vykdant tarptautinę politiką. Kartu turėtume nebetoleruoti jokių valstybių veiksmų, nukreiptų prieš tarptautinę tvarką, arba tarptautine prekyba besinaudojančių valstybių simuliančių.

2.4. Svarbiausias prekybos ir technologijų vaidmuo geopolitikoje. EESRK kartoja, kad prekyba ir technologijos yra ne tik reguliavimo klausimai, bet ir esminės priemonės šioms visuotinėms vertybėms apsaugoti ir skatinti visame pasaulyje. ES ir JAV turi gilinti savo bendradarbiavimą ir pasiekti konkrečių rezultatų daugiašaliu ir dvišaliu lygmenimis. Prekybos ir technologijų taryba suteikia unikalią galimybę tokiam aukšto lygio strateginiam prekybos ir technologijų sričių bendradarbiavimui, pranokstančiam esamus ir *ad hoc* bendradarbiavimo susitarimus ir neapsiribojančiu ES ir JAV rinkimais bei institucine administracijų kaita.

2.5. Dialogo ir bendradarbiavimo platforma. Prekybos ir technologijų taryba nėra ir neturėtų būti laikoma Transatlantinės prekybos ir investicijų partnerystės (TPIP) pakartojimu, nors iš šių nesėkmingų derybų galima pasimokyti tam tikrų naudingų dalykų. Siekiant Prekybos ir technologijų tarybos tikslų ir taikant jos procedūras neturi kilti abejonių dėl ES institucijų ir sprendimų priėmimo procesų, o suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas turi būti aktyvesnis. Neturi kilti abejonių dėl ES standartų, atspindinčių mūsų vertybes, ypač dėl atsargumo principo, nes jis yra pagrindinis ES požiūrio į standartų nustatymą elementas. EESRK pritaria nuomonei, kad bendradarbiavimas standartų srityje taip pat yra susijęs su skirtingomis teisinėmis sistemomis ir reikalauja išsamios techninių klausimų analizės, taip pat ekonominio, socialinio ir aplinkosauginio poveikio vertinimo, ir visa tai turėtų būti atliekama kiekvienu konkrečiu atveju. Pavyzdžiui, naujasis pagrindų susitarimas, iš esmės susijęs su duomenų srautais, rodo, kad ES ir JAV gali siekti sutarimo opiais klausimais.

⁽¹⁾ OL C 152, 2022 4 6, p. 56.

2.6. **Stipri suinteresuotųjų subjektų parama.** EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad tiek ES, tiek JAV verslo ir kiti pilietinės visuomenės suinteresuotieji subjektai jau išreiškė bendrą paramą Prekybos ir technologijų tarybai ir nustatytoms dešimties darbo grupių temoms. Atrodo, kad transatlantiniai partneriai išvelgia strateginės transatlantinės partnerystės ir glaudesnio bendradarbiavimo reguliavimo srityje pridėtinę vertę. Vis dar esama nereikalingų kliūčių prekybai, investicijoms ir darbui. Be to, transatlantiniai partneriai galėtų kartu sustiprinti savo pasaulinį konkurencingumą pasaulinėje rinkoje, o tai neatsiejama nuo darnaus vystymosi, socialinio teisingumo, pagarbos žmogaus teisėms, aukštų darbo ir aplinkosaugos standartų tikslų. Tačiau, kad pasiektų rezultatų, abi šalys turi žinoti viena kitos tikslus, požiūrį ir priemones, kad galėtų sukurti naująją bendrą prekybos sistemą.

2.7. **Geresnis suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas po nesėkmingų ES ir JAV pilietinės visuomenės dialogų.** EESRK pabrėžia, kad sustiprintas pilietinės visuomenės dialogas yra labai svarbus transatlantinio konteksto, įskaitant Prekybos ir technologijų tarybą, elementas. Šiomis aplinkybėmis itin reikalingas bendras dialogas pilietinių teisių, atsparumo dezinformacijai, žiniasklaidos laisvės, klimato srities veiksmų, socialinių teisių ir vartotojų apsaugos, taip pat demokratijos skatinimo klausimais⁽²⁾. Transatlantinė partnerystė gali sudaryti sąlygas dar glaudesnei transatlantinei mūsų ekonomikų integracijai, įskaitant bendrą prekybos, technologijų ir investicijų sistemą.

3. Konkrečios pastabos. Pagrindiniai verslo, darbuotojų ir vartotojų prioritetai

3.1. EESRK mano, kad Prekybos ir technologijų taryba rodo dviejų didžiausių pasaulio ekonomikų tarpusavio sąsajas ir yra unikalus forumas, padedantis glaudžiau bendradarbiauti prekybos politikos ir rinkos reguliavimo klausimais už Atlanto. Todėl EESRK mano, kad Prekybos ir technologijų taryba turėtų sutelkti dėmesį į tam tikrus pagrindinius prioritetus verslo, darbuotojų ir vartotojų požiūriu.

3.2. **Šiuolaikiška taisyklėmis grindžiama daugiašalė prekyba.** ES ir JAV turi priimti bendrą atsakomybę bei imtis vadovaujamojo vaidmens Pasaulio prekybos organizacijoje (PPO) ir propaguoti veiksmingą daugiašalį modelį bei pažangią prekybos politiką, kurią įgyvendinant būtų atsižvelgiama į aplinkos ir socialinius aspektus⁽³⁾. ES ir JAV susiduria su sunkumais, kuriuos kelia ne rinkos ekonomikos valstybių rinką iškreipiančios priemonės, įskaitant nesąžiningus ir diskriminacinius veiksmus, susijusius su valstybinėmis įmonėmis, valstybinėmis subsidijomis, rinkliavomis ir mokesčiais.

3.3. **Vadovavimas PPO reformai.** Prekybos ir technologijų taryba turėtų sutelkti dėmesį į būdus, kaip tobulinti PPO daugiašalę prekybos sistemą ir jos ginčų sprendimo mechanizmą, atsižvelgiant į tai, kad jai tenka pagrindinis vaidmuo kuriant veiksmingą daugiašalę pažangios prekybos darbotvarkės, apimančios aplinkos ir socialinius klausimus, matricą. ES ir JAV turi vadovauti plataus užmojo PPO reformai ir skatinti šiuolaikinę PPO darbotvarkę, griaudamos tabu (pvz., dėl socialinių prekybos aspektų) ir sprendamos dabartines ir būsimas tvarumo problemas. Šiuo tikslu EESRK ragina ES ir JAV su pagrindiniais prekybos partneriais sudaryti susitarimus dėl strateginio bendradarbiavimo prioritetiniais daugiašaliais klausimais⁽⁴⁾.

3.4. **Deramas darbas tarptautinės prekybos srityje⁽⁵⁾.** EESRK ragina ES ir JAV skatinti glaudesnę PPO ir Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) bendradarbiavimą, kad prekybos priemonėmis būtų skatinamas deramas darbas ir darbo standartai. Neseniai abiejose organizacijose išrinkti nauji generaliniai direktoriai turėtų padėti suteikti naują postūmį šioje srityje. Tarptautinių darbo standartų, kuriuos nustato ir prižiūri TDO, laikymosi užtikrinimas turėtų būti ES ir JAV vadovaujamos PPO reformos diskusijų dalis. Kaip teigiamą pavyzdį ir galimybę sustiprinti šį plataus užmojo persvarstymą,

⁽²⁾ OL C 152, 2022 4 6, p. 56.

⁽³⁾ OL C 152, 2022 4 6, p. 56.

⁽⁴⁾ OL C 374, 2021 9 16, p. 73.

⁽⁵⁾ EESRK pateikė konkrečių rekomendacijų OL C 429, 2020 12 11, p. 197; SOC/727: *Deramas darbas visame pasaulyje*, pranešėja Maria del Carmen Barrera Chamorro, priimta 2022 m. rugsėjo mėn.

EESRK palankiai vertina JAV pasiūlymą, kaip spręsti pasaulinę priverstinio darbo žvejybos laivuose problemą, pateiktą šiuo metu vykstančiose PPO derybose dėl žuvininkystės subsidijų ⁽⁶⁾. Transatlantiniai partneriai savo bendradarbiavimu turėtų toliau siekti sukurti tvirtesnę teisinį pagrindą, kad TDO pagrindinės darbuotojų teisės būtų įtrauktos į PPO ⁽⁷⁾. Dvišaliai bendro intereso darbo klausimai turėtų apimti lyginamąjį požiūrį į laisvosios prekybos susitarimų (LPS) prekybos ir darnaus vystymosi skyrius ir galimybę veiksmingai užtikrinti jų vykdymą ⁽⁸⁾. EESRK jau seniai ragina taikyti atnaujintas sankcijas prekybos ir darnaus vystymosi skyrių požiūriu ir palankiai įvertino novatoriškas vykdymo užtikrinimo priemones, numatytas JAV, Meksikos ir Kanados susitarime (USMCA) ⁽⁹⁾.

3.5. Bendradarbiavimas tarptautiniuose forumuose. Prekybos ir technologijų taryba galėtų tapti forumu, kuriame būtų rengiamasi glaudesniai bendradarbiavimui darbo ir užimtumo klausimais tarptautiniuose forumuose, visų pirma, TDO ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijoje (EBPO). Šis glaudesnis bendradarbiavimas turėtų apimti išsamaus patikrinimo skatinimą ir vykdymą. Prekybos ir technologijų taryba turėtų raginti bendrai stiprinti gebėjimus, visų pirma skatinant darbuotojų saugą ir sveikatą (DSS) visame pasaulyje, ir rengti bendrus projektus, pavyzdžiui, dėl trečiųjų valstybių darbo inspekcijų aprūpinimo ištekliais. Tikimasi, kad DSS konvencijos bus įtrauktos į TDO pagrindinius darbo standartus, o tai būtų palanki terpė bendradarbiauti. Priverstinis darbas yra visiems didelį susirūpinimą keliantis klausimas, todėl reikėtų suderinti ES ir JAV požiūrį, visų pirma į prekių, pagamintų taikant tokią praktiką Kinijoje, importą. Naujų įdarbinimo formų, ypač darbo platformose, plitimas pasaulyje, JAV ir ES bendrovėms esant šios srities lyderėmis, turėtų būti aptartas atitinkamose Prekybos ir technologijų tarybos darbo grupėse, įskaitant darbuotojų atstovų indėlį.

3.6. Pasaulinių tiekimo grandinių atsparumas ir tvarumas. Prekybos ir technologijų taryba, užtikrindama pasaulinių tiekimo grandinių tvarumą ir tinkamą jų veikimą, turėtų parengti didesnio atsparumo strategijas. ES ir JAV turėtų nustatyti bendras silpniausias vietas ir bendradarbiauti, pavyzdžiui, svarbiausių žaliavų ir produktų, tokių kaip puslaidininkiai, prieinamumo srityje. Transatlantiniai partneriai taip pat turėtų nedelsiant atkreipti dėmesį į standartizuotą požiūrį į energijos tiekimo saugumą, visiškai suderintą su plataus užmojo tvarumo darbotvarke, pavyzdžiui, Europos žaliuoju kursu. Be to, jie turėtų apvarstyti galimybę imtis bendrų veiksmų atitinkamiems gamybos pajėgumams, investicijoms ir logistikai gerinti. Prekybos ir technologijų taryba turėtų siekti bendro privalomo išsamaus patikrinimo tiekimo grandinėse, pagrįsto geriausia patirtimi, kad būtų sukurtas pasaulinių tvarumo reikalavimų vertės grandinėse modelis.

3.7. Žaliosios ekonomikos rėmimas. Prekybos ir technologijų taryba turėtų daugiausia dėmesio skirti bendradarbiavimui klimato ir žaliųjų technologijų bei teisingos pertvarkos politikos srityse. ES ir JAV turėtų skatinti klimato kaitos švelninimo, žiedinės ekonomikos, tvaraus finansavimo, energijos taupymo technologijų, viešiesiems pirkimams taikomų žaliųjų ir socialinių standartų, ekologinio ženklavimo ir informacijos apie tvarumą teikimo tarptautinę sistemą ir standartus. Be to, transatlantiniai partneriai turėtų siekti, kad būtų suformuota daugiatašalė aplinkosaugos prekių prekybos liberalizavimo sistema, įgyvendinant dabartines iniciatyvas, t. y. Susitarimą dėl aplinkosaugos prekių, Prekybos ir aplinkos tvarumo struktūrinės diskusijas (TESSD) ir Neformalų dialogą dėl plastiko taršos (IDP). Prekybos ir technologijų taryba daugiausia dėmesio turėtų skirti veiksmingiems ir koordinuotiems pasienio anglies dioksido korekciniais mechanizmais, kad būtų sukurtas pasaulinės sistemos modelis bei išvengta ES ir JAV prekybos konfliktų.

3.8. Skaitmeninė pertvarka ir nauja ekonomika. Prekybos ir technologijų taryba turėtų sutelkti dėmesį į bendradarbiavimą, susijusį su dirbtinio intelekto, daiktų interneto, 6G, baterijų, kvantinių ir blokų grandinės technologijų sričių technologiniais standartais, moksliniais tyrimais ir politikos priemonėmis. Sistema turėtų skatinti inovacijas ir standartizaciją, tačiau į ją turi būti įtraukti svarbiausi pagrindiniai politiniai aspektai. Naujoms technologijų sritims, pavyzdžiui, dirbtinio intelekto sričiai, dažnai būdingas ir darbo vietos aspektas, dėl kurio reikalingos tvirtos dirbtinio intelekto ir duomenų strategijos, pirmiausia nustatant žmogaus teisėmis grindžiamą Europos teisinę ir įgalinančią sistemą, įskaitant etikos taisykles, darbuotojų ir profesinių sąjungų teises. Nors neįmanoma pasiekti, kad abi šalys taikytų visiškai

⁽⁶⁾ OL C 374, 2021 9 16, p. 73.

⁽⁷⁾ Galimi tolesni veiksmai galėtų būti išaiškinimas pagal PPO susitarimo IX straipsnio 2 dalį, kuriuo būtų patvirtintas „visuomenės moralinių normų“ išimties (Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų ir prekybos (GATT 1994) XX straipsnis ir Bendrojo susitarimo dėl prekybos paslaugomis (GATS) XIV straipsnis) aiškinimas, apimantis TDO pagrindines darbuotojų teises ir nurodantis galimą TDO sprendimų vaidmenį visuose teismo procesuose šiuo klausimu.

⁽⁸⁾ Geras pavyzdys, kuriuo būtų galima remtis, yra ES užsakymu atlikta laisvosios prekybos susitarimų prekybos ir darnaus vystymosi nuostatų lyginamoji analizė (*Comparative Analysis of Trade and Sustainable Development Provisions in Free Trade Agreements*, LSE, 2022 m. vasario mėn.), visų pirma atsižvelgiant į Jungtinių Valstijų, Kanados ir Meksikos susitarimo greitojo reagavimo mechanizmą, <https://www.lse.ac.uk/business/consulting/assets/documents/TSD-Final-Report-Feb-2022.pdf>.

⁽⁹⁾ OL C 105, 2022 3 4, p. 40.

vienodas taisykles, turėtų būti siekiama sistemų sąveikumo. Be to, reikia išaiškinti bendrus reguliavimo reikalavimus, taikomus neutralaus poveikio klimatui technologijoms, biotechnologijoms ir sveikatos technologijoms. ES ir JAV turėtų skatinti vertybėmis grindžiamus tarptautinių standartų principus, kad išlaikytų pasaulinę lyderystę šios naujos ekonomikos srityse. Prekybos ir technologijų taryba taip pat turėtų stiprinti mūsų demokratinių visuomenių atsparumą, kad būtų užkirstas kelias tikslinėms dirbtinio intelekto valdomoms dezinformacijos kampanijoms ir, padidinus informacinių ir ryšių technologijų (IRT) saugumą, atremtos valstybės remiamos kibernetinės atakos.

3.9. **Duomenys ir privatumas.** Prekybos ir technologijų taryba daugiausia dėmesio turėtų skirti bendradarbiavimui siekiant užtikrinti, kad ateityje JAV ir ES dalijantis skaitmeninėmis technologijomis ir duomenimis atsirastų galimybė kurti atvirą tarptautinę pažangiausių technologijų mokslinių tyrimų, plėtros ir inovacijų ekosistemą, naudingą klientams ir piliečiams visame pasaulyje, kartu apsaugant jų pagrindinę teisę į duomenų privatumą ir išsaugant viešosios prieigos prie duomenų ir jų kontrolės politinę erdvę bei galimybę reguliuoti tarptautines skaitmenines bendroves. Be to, ES ir JAV turėtų skubiai parengti naują duomenų perdavimo sistemą ir išspręsti problemas, dėl kurių privatumo skydas buvo pripažintas negaliojančiu, ir palaikyti bendras privatumo ir saugumo vertybes.

3.10. **Eksporto kontrolė.** Prekybos ir technologijų taryba turėtų imtis užduočių, susijusių su besiformuojančiomis ir pagrindinėmis technologijomis, ir užtikrinti svarbų daugiašalių eksporto kontrolės režimų vaidmenį, nes šie režimai yra labai svarbūs tiek ES, tiek JAV, siekiant skatinti demokratiją, žmogaus teises ir atvirą visuomenę bei rinkos ekonomiką. Pavyzdžiui, veiksmingos prekybos sankcijos reikalauja veiksmingos eksporto kontrolės valstybių, kurios piktnaudžiauja prekyba ir technologijomis ir kelia pavojų taikai, saugumui ir žmogaus teisėms, atžvilgiu. ES ir JAV turėtų kartu kurti sąjungas su panašiais mėtančiais partneriais, kad galėtų spręsti problemas ir užtikrinti vienodas sąlygas.

3.11. **Standartizacija.** Prekybos ir technologijų taryba turėtų sutelkti dėmesį į standartizacijos institucijų bendradarbiavimą, taip pat į riboto tarpusavio pripažinimo principus. JAV ir ES standartizacijos sistemos skiriasi. Pirmiausia JAV netaikomas principas „vienas produktas, vienas standartas, pripažįstamas visur“, esantis ES bendrosios rinkos ramsčiu. Europoje priėmus naują standartą, jam prieštaraujantys nacionaliniai standartai panaikinami; JAV rinkoje vienu metu taikomi įvairūs standartai, todėl MVĮ sunku suprasti, kuris iš jų geriausiai tiktų jų produktų linijoms. Tai dažnai būna mažosios įmonės, turinčios ribotus išteklius, bet pasižyminčios labai didele specializacija nišinėje rinkoje, kuri yra jų konkurencingumo pagrindas.

3.12. **MVĮ.** Bendradarbiavimas reguliavimo srityje, veikiant Prekybos ir technologijų tarybai, gali atlikti svarbų vaidmenį lengvinant prekybą ir investicijas, taip pat didinant konkurencingumą, ypač mažųjų įmonių. Naujų galimybių pirmiausia tikisi mažosios ir vidutinės įmonės (MVĮ), nes jos, kitaip nei stambios įmonės, neturi išteklių, kad galėtų lengvai orientuotis skirtingoje reguliavimo aplinkoje abipus Atlanto. Be to, didesnis reguliavimo sistemų suderinamumas teiktų galimybių didelėms įmonėms pasinaudoti masto ekonomijos tarp ES ir JAV pranašumais ⁽¹⁰⁾.

3.13. **Maisto produktai ir žemės ūkis.** EESRK nuomone, svarbu, kad, be Prekybos ir technologijų tarybos darbo, ES ir JAV įsteigė naują transatlantinio bendradarbiavimo žemės ūkio srityje platformą, skirtą pasauliniams tvarumo, klimato kaitos ir aprūpinimo maistu saugumo uždaviniams spręsti. Tarptautinis bendradarbiavimas kovojant su klimato kaita ir skatinant tvarumą yra itin svarbus siekiant sušvelninti mūsų, pasaulio visuomenės, laukiančią niūrią ir sunkią ateitį. Karas Ukrainoje ir jo tiesioginis poveikis pasauliniam maisto tiekimui pasunkino šį uždavinį. Klimato kaita jau dabar daro gilų ir sudėtingą poveikį ūkininkų pragyvenimo šaltiniams: nuo ekstremalaus meteorologinio nepastovumo iki didelių sausrų, nuo potvynių iki miškų gaisrų ir kitų katastrofinių įvykių, keliančių grėsmę mūsų miestams, miesteliams ir bendruomenėms. ES ir JAV turi imtis spręsti šį uždavinį.

3.14. **Vartotojai.** Vykdamas Prekybos ir technologijų tarybos veiklą svarbu nustatyti apsaugos priemones, kad bendradarbiavimo reguliavimo srityje procesas nebūtų naudojamas socialiniams, darbo, vartotojų ir aplinkos apsaugos standartams pažeisti. Veikiau turėtų būti siekiama juos suderinti ir tobulinti. Jei šios sąlygos bus įvykdytos, pranašumai bus ne tik ekonominiai, bet ir galės palengvinti reguliuotojams užduotį įgyvendinti viešosios politikos tikslus. Be to, transatlantinis bendradarbiavimas gali būti plėtojamas dalijantis analize, išankstinio perspėjimo apie pavojingus produktus

⁽¹⁰⁾ OL C 487, 2016 12 28, p. 30.

ir paslaugas iš trečiųjų šalių sistemomis ir dialogu dėl geresnio teisės aktų vykdymo užtikrinimo. Atsisakydamos privalomos konvergencijos, kurios oficialiai buvo siekiama TPIP, ES ir JAV turi tinkamai suprasti šią naują savanoriško bendradarbiavimo darbotvarkę, kad padėtų savo piliečiams spręsti naujus šio kritinio laikotarpio uždavinius.

4. Susirūpinimą keliančių klausimų sprendimas ir būtinos apsaugos priemonės

4.1. Prekybos ir technologijų taryba yra geriausia proga parodyti, kad ES ir JAV gali imtis konkrečių veiksmų, kad realiai bendradarbiautų prekybos ir technologijų srityje, ir įrodyti, kad jų santykiai grindžiami prasminga partnerystė. Tačiau, kad Prekybos ir technologijų taryba būtų sėkminga, turi būti išspręsti tam tikri ypatingos svarbos klausimai:

- tvirtas strateginis ir ES, ir JAV vadovų įsipareigojimas,
- aiški bendra Prekybos ir technologijų tarybos tikslų ir procesų vizija,
- poreikis bendradarbiaujant ir pasiekiant teigiamų, konkrečių rezultatų kurti pridėtinę vertę,
- poreikis imtis keleto veiksmų, kuriais būtų siekiama plėtoti bendrą požiūrį į bendrus standartus,
- poreikis nustatyti aiškų išsamių techninių klausimų sprendimo procesą,
- veiksmingų informavimo apie politinių sprendimų priėmimą mechanizmų plėtojimas tiek ES, tiek JAV,
- aktyvus ir struktūrinio suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo proceso, įtraukiant verslo, profesinių sąjungų ir kitus pilietinės visuomenės suinteresuotuosius subjektus, plėtojimas,
- sklandaus koordinavimo, nuoseklumo ir holistinio požiūrio į visą darbo procesą užtikrinimas; naudojimas patirtimi, įgyta derybose dėl TPIP ir vykdant ankstesnę dvišalę veiklą proceso, skaidrumo ir visuomenės informavimo srityse,
- atsakomybės už tai, kad pilietinė visuomenė visame Atlanto regione prisidėtų prie šio proceso, turėdama pakankamai informacijos, prisiėmimas.

4.2. EESRK visada buvo labai svarbu užtikrinti aukštą ES viešojo intereso lygį transatlantinio bendradarbiavimo reguliavimo srityje. Komitetas ryžtingai patvirtina, kad esamų aukštų standartų išsaugojimas yra esminis reikalavimas. Be tikslo didinti prekybos galimybes, bendradarbiavimu reguliavimo srityje taip pat turėtų būti didinamas piliečių saugumas, gerinama sveikata ir didinama ekonominė bei socialinė gerovė abiejose Atlanto pusėse. EESRK ragina nustatyti papildomas garantijas, kad nebūtų pakeisti, pavyzdžiui, ES maistą reglamentuojantys teisės aktai ir kad ES išlaikytų hormonams, augimą skatinančioms medžiagoms ir genetiškai modifikuotiems organizmams taikomus apribojimus⁽¹¹⁾.

4.3. EESRK ragina ES Komisiją taikant Prekybos ir technologijų tarybos sistemą spręsti demokratijos darbo srityje disbalanso ir jo poveikio vienodoms prekybos sąlygoms klausimą. EESRK kartoja, kad JAV ratifikavo tik du iš aštuonių TDO pagrindinių darbo konvencijų, ypač pasigendama svarbiausių konvencijų: 87 konvencijos dėl asociacijų laisvės ir 98 konvencijos dėl teisės vesti kolektyvines derybas⁽¹²⁾.

5. Prasmingas suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas atsižvelgiant į TPIP proceso metu įgytą patirtį

5.1. EESRK pabrėžia, kad Prekybos ir technologijų tarybos procesas turėtų būti skaidrus, atskaitingas ir į jį turėtų prasmingai įsitraukti visuomenės interesų grupės. Tai turėtų būti įgyvendinama kartu su geresne ir aktyvesne komunikacijos, susijusios su Prekybos ir technologijų tarybos pobūdžiu, politika. Svarbiausia tai, kad bendradarbiavimo darbotvarkė turi išlikti informavimo ir keitimosi gerąja patirtimi platforma, o ne būti automatine priemone daryti įtaką vieni kitų teisėkūros ir sprendimų priėmimo procesams ar atgrasyti vieni kitus nuo apsaugos gerinimo.

⁽¹¹⁾ OL C 487, 2016 12 28, p. 30.

⁽¹²⁾ Kitos neratifikuotos pagrindinės konvencijos dėl darbo – 29 konvencija dėl priverstinio ar privalomojo darbo, 100 konvencija dėl vienodo atlyginimo vyrams ir moterims už lygiavertį darbą, 111 konvencija dėl diskriminacijos darbo ir profesinės veiklos srityje ir 138 konvencija dėl minimalaus įdarbinimo amžiaus.

5.2. Suinteresuotieji subjektai turi turėti galimybę prisidėti prie visų dešimties darbo grupių, kad būtų išvengta susiskaidymo. Nors pasaulinės prekybos uždavinių darbo grupė yra labiau tarpsektorinio pobūdžio ir yra pagrindinis diskusijų dėl darbo jėgos forumas, susijusių problemų kyla ir kelių kitų darbo grupių, visų pirma susijusių su tiekimo grandinės klausimais, dirbtiniu intelektu ir kitomis naujomis technologijomis bei duomenų apsauga, kompetencijos srityse.

5.3. EESRK mano, kad vartotojų apsauga ir gerovė yra svarbiausi šio bendradarbiavimo tikslai. Įvairūs Prekybos ir technologijų tarybos dialogai turi būti skaidrūs suinteresuotiesiems subjektams. Atitinkamos reguliavimo institucijos ir sektorių specialistai turi imtis pagrindinio vaidmens plėtojant bendradarbiavimą reguliavimo srityje.

5.4. Be tikslinių pilietinės visuomenės dialogo susitikimų, turėtų būti planuojama prieš kiekvieną Prekybos ir technologijų tarybos posėdį ir po jo rengti suinteresuotųjų subjektų parengiamuosius susitikimus ir apibendrinimus. Ankstesnė Prekybos generalinio direktorato įsteigta TPIP patariamoji grupė buvo vertingas konsultacijų su suinteresuotaisiais subjektais, kuriose turėjo dalyvauti ir EESRK, pavyzdys. Be to, tai buvo forumas, kuriame organizacijos narės galėjo geriau suprasti prekybos uždavinius ir galimybes, susijusias su įvairiais kitų atstovaujamaiais interesais. Ji padėjo tiesti tiltus tarp skirtingų organizacijų.

5.5. Todėl EESRK dar kartą išreiškia apgailėstą, kad nebuvo atnaujinta prekybos susitarimų ekspertų grupė. Tai buvo labai teigiamas žingsnis įgyvendinant Komisijos strategiją, kuria siekiama gerinti bendradarbiavimą su pilietine visuomene prekybos politikos klausimais ir didinti skaidrumą. Be to, tai buvo logiška TPIP patariamąsios grupės tąsa.

5.6. EESRK jau anksčiau yra išreiškęs paramą transatlantiniams verslo ir vartotojų dialogams ir ragino pripažinti lygiavertį Transatlantinį darbuotojų dialogą.

Briuselis, 2022 m. liepos 14 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė*
Christa SCHWENG
